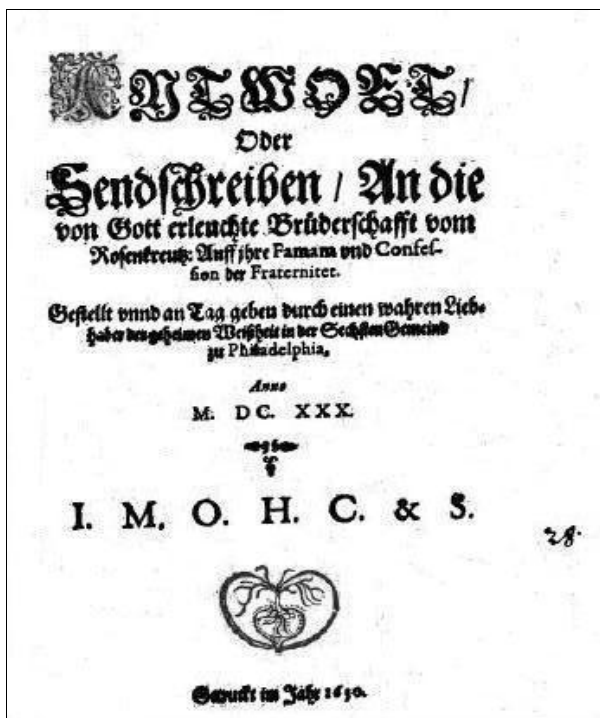

Antwort / Oder Sendschreiben / An die von Gott erleuchte Brüderschafft vom Rosenkreutz: Auff ihre Famam und Confession der Fraternitet.

Gestellt vnnd an Tag geben durch einen wahren Liebhaber der geheimen Weißheit in der Sechsten Gemeind zu Philadelphia.

Anno
M. DC. XXX.

I. M. O. H. C. & S.

28.

Gedruckt im Jahr 1630.

I.M.O.H.C. & S.

ANTWORT ODER SENDSCHREIBEN AN DIE VON GOTT ERLEUCHTE BRÜDERSCHAFFT VOM ROSENKREUTZ: AUFF IHRE FAMAM UND CONFESSION DER FRATERNITET.

ANTWOORD OF ZENDBRIEF AAN DE DOOR GOD VERLICHTE BROEDERSCHAP VAN HET ROZEKRUIS: OP DE FAMA EN CONFESSIO VAN HAAR BROEDERSCHAP.

1 6 3 0

vertaling:

Ruud Muschter
∴

Groningen

muschter@home.nl
www.archive.org

16 februari 2012
herzien: 20 november 2018

INHOUD

BRON

1603, Antwort oder Sendtschreiben - I.M.O.H.C.

http://www.archive.org/details/antwortodersens00irwigoog

INLEIDING VAN DE VERTALER

In 1614, 1615 en 1616 verschenen in Duitsland de roemruchte werken *Fama Fraternitatis*[1], *Confessio Fraternitatis*[2] en de *Chymische Hochzeit Christiani Rosenkreutz*. Deze geschriften maakten gewag van het bestaan van de Rozekruisers Orde in Europa en werden opgevolgd door een verklaring die in Parijs in 1623 op de muren van de stad werd bevestigd. De inhoud daarvan was als volgt.

"Wij, vertegenwoordigers van de hoogste Raad van het Rozekruis, verblijven zichtbaar en onzichtbaar in deze stad, bij de gratie van de Allerhoogste, tot wie het hart van de rechtvaardigen zich wendt. Zonder boeken of tekens spreken wij, en wij leren dit ook aan anderen, in alle talen van de landen waar wij willen verblijven om de mensen, onze gelijken, van dodelijke vergissingen te bevrijden.

Indien iemand ons slechts uit nieuwsgierigheid wil ontmoeten, zal hij nooit met ons in contact komen. Als echter zijn wil hem ertoe brengt zich te laten inschrijven in het register van onze Broederschap, dan zullen wij, die de gedachten kunnen doorzien, hem tonen dat wij waarlijk onze beloften nakomen. Zo vermelden wij niet de plaats waar wij in deze stad verblijven, want de gedachten toegevoegd aan de waarachtige wil van de lezer zullen het mogelijk maken dat hij ons leert kennen, en wij hem leren kennen."

Nadien verschenen vele geschriften *pro* en *contra* de Rozekruisers. Er is nog een derde type geschrift, namelijk de open brief, waarin een in de Orde geïnteresseerde persoon een openbare

---

[1] *Fama fraternitatis Roseae Crucis oder 'Die Bruderschaft des Ordens der Rosenkreutzer*, Cassel, 1614.

[2] *Confession oder Bekandnusz, der Societet und Brüderschafft R.C. An die Gelehrten Europae*, Cassel, 1615.

oproep doet aan de Rozekruisers om contact met hem op te nemen en hem in hun Broederschap op te nemen. In die zin valt ook dit soort werken onder de geschriften *pro* de Rozekruisers.

Zoals het met zovele vergelijkbare apologieën het geval is, is ook dit Antwoord doordesemd met christelijke beeldspraak, waarbij God vaak wordt aangeroepen. Ik wil benadrukken, dat A.M.O.R.C. geen godsdienstige organisatie vormt. De schrijvers van de apologieën hebben echter steeds hun eigen manier gezocht en gevonden om hun aanhankelijkheid aan de Orde te betonen. Maar de symboliek die zij daarbij hebben ingezet, moet uiteraard niet worden verward met de werkwijze of standpunten van de Orde zelf.

De auteur maakt nog op raadselachtige wijze gewag van een vriend in Straatsburg, die hem dient en hem gehoorzaam is. Het is niet duidelijk wie het betreft. De *Chymische Hochzeit Christiani Rosenkreutz*, 1519, werd overigens te Straatsburg gepubliceerd.

Een kenmerk dat dit document met vele andere heeft, is dat de auteur aan het eind van zijn betoog meedeelt waarom hij zijn naam geheimhoudt. De anonieme auteur ondertekende dan ook het geheel met vijf letters op het omslag: I.M.O.H.C., en met drie letters aan het eind: B.I.C. Doch vlak voor het einde geeft hij nog als aanschrift: I.I.W., waarmee het raadsel compleet is.

Het fenomeen van afkortingen zien we ook bij diverse andere Rozekruiser-apologieën, zoals bij het *Sendtschreiben oder einfeltige Antwort an die hocherleuchte Brüderschafft desz hochlöblichen ordens desz Rosen Creutzes auff die von ihnen auszgefertigte Famam und Confessionem der Fraternitet* (Rondschrijven of eenvoudig antwoord aan de zeer verlichte Broederschap van de zeer loffelijke Orde van het Rozekruis op de door haar uitgevaardigde *Fama* en *Confessio* der Broeder-

schap: C.H.C., 1615); bij het *Einfältige und kurze Antwort über die auszgegangene Fama und Confession* (Eenvoudig en kort antwoord op de uitgegeven *Fama* en *Confessio*: Philippo à Gabella, tevens C.V.H., 1615); bij *Ein wolgemeyntes Antwort-schreiben an die hochwürdigen und weitberümbten Herrn Brüder desz hochpreiszlichen Rosencreutz-Ordens* (Een welgemeende antwoordbrief aan de zeer eerwaarde en wijd en zijd beroemde heren Broeders van de hooggeprezen Rozekruisers Orde: S.V.S.P., 1619); en bij de *Sende-Brieff an die von Gott hocherleuchtete und begabte der Natur verständige sehr vortreffliche Hn. Hn. des Decemvirats der Fraternität des so genanten Rosen-Creutzes* (Zendbrief aan de door god zeer verlichte en begaafde, in de natuur bedreven, zeer voortreffelijke tien heren van de Broederschap van het zogeheten Rozekruis: I.N.J., 1705).

Er is een opmerkelijk historisch aspect betreffende dit werk. In 1694 gingen Rozekruisers de Atlantische Oceaan over, in het schip de Sarah Maria, onder leiding van Johannes Kelpius, Meester van een Rozekruisers Loge in Europe. Zij landden in Philadelphia, waar de kolonisten hun eerste nederzetting vestigden en later verder westwaarts trokken, naar Ephrata. Toch noemt het omslag Philadelphia als de oorsprong van deze productie, doch die is gedateerd 1630.

Ruud Muschter[3]

[3] Lid van de Grote Raad van de A.M.O.R.C. (Nederlandstalige Jurisdictie) van 21 maart 1988 tot 21 maart 2010.

AANVULLENDE INLEIDING VAN DE VERTALER

Zoals op de website van A.M.O.R.C. (www.rosicrucian.org) te lezen valt, zijn Rozekruisers vanuit Europa naar Amerika getrokken in 1694. Op dat moment voer de Sarah Maria onder leiding van Johannes Kelpius naar Philadelphia, waar deze R.C.-kolonisten hun eerste nederzetting vestigden. Met deze vaststelling lijkt de geschiedenis van de Rozekruisers in Amerika dus een aanvang te nemen in 1694. Tot mijn grote verbazing echter, lijken de Rozekruisers reeds veel eerder in Amerika werkzaam te zijn geweest. De vertaling van het onderhavige werk had ik reeds in 2012 afgerond, maar pas onlangs drong het tot mij door, welke betekenis het origineel in feite geschiedkundig kan hebben. Het is namelijk zo, dat de titel nog een stuk verder gaat, en wel met de frase “Geformuleerd en gepubliceerd door een ware liefhebber der geheime wijsheid in de Zesde Graad [Het origineel geeft ‘Gemeind’, wat in de context slechts op ‘Graad’ kan duiden], te Philadelphia. In het jaar 1630”. En daarmee lijkt de aanwezigheid van de Rozekruisers in Amerika ineens met 64 jaar te kunnen worden teruggeschoven in het verleden. In hoeverre gaat het hier nu om een onomstotelijke vaststelling dat de Rozekruisers reeds vóór 1694 in Amerika waren, en wat impliceert dat? In beginsel kan elk document van een bepaalde datum worden voorzien. Dat is echter geen garantie voor authenticiteit. Dat dus in het document het jaartal 1630 wordt vermeld, kan niet de doorslag geven voor het vaststellen van de ouderdom ervan. Kijkend naar de opmaak, zijn er in dit document vele overeenkomsten met andere pro-Rozekruisersdocumenten uit het begin en midden van de 17e eeuw. De hele opbouw van de apologie past in een bekend patroon. In deze werken zien we bovendien de oude tekens voor sz en tz gebruikt worden, terwijl in het begin van de 18e eeuw er reeds alom sprake was van een modernere weergave van deze lettergroepen. Dat lijkt erop te duiden dat het om een werk uit de 17e eeuw gaat. Maar het vormt geen

doorslaggevend bewijs. Als wij ervan uitgaan dat het document niet uit 1630 stamt, is er dan sprake van een vervalsing? Alleen forensisch onderzoek zou hier licht op kunnen werpen. Er kan ook sprake zijn van een vergissing in de weergave van het jaartal. Daarmee zou het document nog steeds best heel oud kunnen zijn, en omstreeks 1630 gemaakt kunnen zijn. Maar dat verklaart niet het grote verschil tussen 1630 en 1694. Ook moeten we de vraag stellen, wie er nu belang bij zou hebben om een dergelijk werk te vervalsen. Als het woord 'Philadelphia' niet in de titel had gestaan, was het vervalsen al een onbegrijpelijke zaak, omdat er geen motief voor te verzinnen valt. Als het de bedoeling van een vervalser zou zijn geweest om de geschiedenis van de Orde een stuk terug te schuiven in de tijd, dan mag men op zijn minst verwachten dat hij ruchtbaarheid zou hebben gegeven aan de datum in combinatie met de vermelding 'Philadelphia', en dat is niet gebeurd. En waarom zou dan het jaartal '1630' zijn gekozen, en niet een nog eerdere datum? Ook is onduidelijk waarom het bewust weergeven van een verkeerd jaartal voor belangrijke betekenis kon hebben gehad met betrekking tot de aanvangsperiode van de Orde in Amerika. Maar redeneren wij verder, dan moeten wij de titel van het document ook lezen in relatie tot de auteur, die in de Zesde Graad zegt te zijn. Dan zou de aanvang van de Orde nog verder terug liggen in de tijd. Want eerst zou de Orde in Amerika gevestigd moeten zijn. Vervolgens zou er een infrastructuur moeten zijn opgebouwd, en zouden leden moeten kunnen bijeenkomen. Daarna zou een tijd aanbreken waarin Graadsinwijdingen zouden kunnen worden gehouden. En het doorlopen daarvan tot en met de Zesde Graad zou wederom een behoorlijke tijdsperiode vergen. Uiteraard heb ik de Grootmeester en de Opperste Grootloge van mijn bevindingen op de hoogte gesteld.

Ruud Muschter

HET OMSLAG

Antwoord
of
zendbrief
aan de door God verlichte Broederschap
van het Rozekruis:
Op de Fama en Confessio
van haar Broederschap.

Geformuleerd en gepubliceerd door een ware liefhebber
der geheime wijsheid in de Zesde Graad[4]
te Philadelphia.

In het jaar

1 6 3 0.

I.M.O.H.C. & S.

Gedrukt in het jaar 1630.

---

[4] "Gemeind". In de context kan dit worden gelijkgesteld aan een Graad.

BROEDERS IN JEZUS CHRISTUS, DOOR GOD DE ALMACHTIGE VERKOZEN. Ulieden zij mijn hartelijke groet en ik wens en betuig, dat u zowel tijdelijke als eeuwige welvaart wordt gegund.

Nadat mij in het jaar 1629 het kleine geschrift van ulieden in handen was gekomen, namelijk de Fama Fraternitatis, waarvan ik de inhoud met buitengewone vreugde en aandacht heb gelezen en met christelijk begrip hebt beschouwd, vond ik daar zulk een wijsheid in, dat ik die voor mij als ongeletterde leek veel te hoog gegrepen bevond, hetgeen ik genoegzaam wil erkennen. Terwijl ik in mijn jeugd door de natuur en ook door de barmhartigheid en goedheid van de Allerhoogste een groot verlangen naar de waarheid had verkregen en dat ook behield, heb ik nog meer verkregen en verworven, door de Fama die door ulieden is verbreid. Met name omdat die mij immer en voortdurend op het lezen van de Heilige Schrift heeft gewezen en ertoe heeft aangespoord. Daar ik nu uw verzoek en verlangen[5] niet alleen zeer redelijk, doch ook loffelijk en christelijk heb bevonden, ben ik daar dadelijk gehoorzaam aan geweest, en heb ik na het aanroepen van de goddelijke genade en bijstand daaruit een dusdanig begrip en wijsheid verkregen, dat - wanneer het mogelijk zou zijn dat ik vele duizenden jaren hier in deze wereld zou moeten leven; al die tijd boven op mijn knieën zou liggen; God vroeg en laat, dag en nacht zou loven en prijzen - ik hem toch nog steeds niet voor de geringste weldaad genoegzaam dank zou kunnen bewijzen.

Ik heb ulieden, o gij waarde mannen en dierbare Broeders R.C.[6], niet willen aanschrijven, omdat ik mij op dit ogenblik nog onwaardig acht om mijn geringe persoon aan ulieden te openbaren. Ik heb dat zelfs nog langer willen uitstellen, opdat ik - wanneer ik tot ulieden zou komen - niet leeg zou zijn, doch

---

[5] De oproep zoals vervat in de Fama Fraternitatis.
[6] "R.C.", 'Rosae Crucis': 'van het Rozekruis'.

verlicht met de volheid van kennis omtrent God en met allerlei geestelijke zegen. Al zeer kort daarna is mij een geschrift, aangemaakt door ulieden, in handen gekomen, waarin gij zich er zeer over beklaagt dat gij zo eenzaam zijt, terwijl gij toch van ganser harte medespelers zoudt dulden en willen hebben, wanneer die zich nu maar niet zelf daartoe onwaardig maakten. En hoe gij hun dan evenzo al uw schatten vrij en milddadig aanbiedt, zoals in de Fama en Confessio van ulieden genoegzaam gemeld werd.

Zo heb ik, ondergetekende, de geringste van al onze Broeders en ware navolgers van het armoedige leven van Christus, mij niet langer kunnen inhouden. De grote inwendige liefde heeft mijn hart dermate ontstoken, dat ik zulk een vuur niet langer in toom kan houden, noch in mij dempen kan en wil. Ik wil het juist naar buiten laten en er ulieden ook iets van meedelen, opdat mij door dit alles des te meer de lof van God de Allerhoogste deelachtig wordt. En daarbij bedenk ik nog bij mijzelf, dat het nu de tijd is - zoals gijlieden zelf meldt en van harte met mij wenst - dat de zevenduizend die Baäl[7] niet hebben aanbeden, noch voor hem de knie hebben gebogen, naar voren moeten treden. Ja, veel meer nog de honderdvierenveertigduizend[8] die de zege hebben behouden over het dier en zijn

[7] Verzamelnaam voor 'heer' onder de goden. "Ook heb Ik in Israël doen overblijven zeven duizend, alle knieën, die zich niet gebogen hebben voor Baäl, en allen mond, die hem niet gekust heeft." Bijbel, I Koningen, 19:18.

[8] "En ik hoorde het getal dergenen, die verzegeld waren: honderd vier en veertig duizend waren verzegeld uit alle geslachten der kinderen Israëls." Bijbel, Openbaring, 7:4. "En ik zag, en ziet, het Lam stond op den berg Sion, en met Hem honderd vier en veertig duizend, hebbende den Naam Zijns Vaders geschreven aan hun voorhoofden. En ik hoorde een stem uit den hemel, als een stem veler wateren, en als een stem van een groten donderslag. En ik hoorde een stem van citerspelers, spelende op hun citers. En zij zongen als een nieuw gezang voor den troon, en voor de vier dieren, en de ouderlingen; en

beeltenis, zijn brandmerk en het getal van zijn naam[9]. Zij stonden met het Lam op de berg Sion, en hebben de naam van hun Vader op hun voorhoofd geschreven staan. Dezen zijn het, die niet met vrouwen bevlekt zijn, want het zijn maagden en zij volgen het Lam waar het maar heengaat. Dezen zijn gekocht uit de mensen tot eerstelingen van God en het Lam. In hun mond treft men geen valsheid aan, want zij zijn onberispelijk voor de zetel van God. Dan zal men onder vrolijk geschal dit lied zingen: Maak u op, laat u verlichten, want uw licht komt naderbij, en de heerlijkheid van het hart gaat boven u op. Zie dan, duisternis bedekt het aardrijk en donkerte de wolken. Doch over u zal het hart opgaan, en zijn heerlijkheid zal boven u verschijnen. De heidenen zullen uw licht achternalopen, en de koningen uw glans, die bij u opkomt. Verhef uw ogen en kijk om u heen. Al dezen zullen zich bij u verzamelen en tot u komen. Uw zonen zullen van verre komen en men zal uw dochters aan een touw komen aanvoeren. Gij zult zien en verlicht worden. Uw hart zal versteld[10] staan zijn als de veelheid van de zee op u afkomt, en de macht van de heiden tot u zal komen. Er zal dus blijdschap, vreugde en vrolijkheid zijn, omdat ook de heidenen in de duisternis het goddelijke licht gezien hebben, waarvan de schijn zo veel jaren door de uiterlijke smakeloosheid elimositer[11] met verduistering gehinderd werd om tot de zwarte letter door te dringen. God zij geloofd op zijn hoogste troon, dat de

---

niemand kon dat gezang leren, dan de honderd vier en veertig duizend, die van de aarde gekocht waren. Dezen zijn het, die met vrouwen niet bevlekt zijn, want zij zijn maagden; dezen zijn het, die het Lam volgen, waar Het ook heengaat; dezen zijn gekocht uit de mensen, tot eerstelingen Gode en het Lam. En in hun mond is geen bedrog gevonden; want zij zijn onberispelijk voor den troon van God." Bijbel, Openbaring, 14:1-5.

[9] De auteur verwijst naar het Beest uit de Openbaring, en diens getal, 666.

[10] "entsetzt": 'ontsteld'. Gezien de context moet hier echter positief vertaald worden.

[11] Onduidelijk wat hier bedoeld wordt.

elimositische[12] voorhang van bovenaf tot aan het onderste deel precies vanuit het midden uiteen gescheurd is, zodat men nu binnen in het heilige van het heiligdom kan zien, en God met een hart dat op de juiste wijze geheel en al gereinigd is, rechtschapen in de geest van de wijsheid weet te dienen. Hetgeen dan nu geopenbaard zal en moet worden.

Wat meent gij echter, o gij waarde mannen Gods en ware inwoners van het Hemelse Jeruzalem, hoe had ik mij nog langer tegenover ulieden moeten opstellen; ik, die na het omsmeden van de Saturnale nacht[13] - waarbij gijlieden uw Fama hebt proberen[14] uit te zenden - nog in het moederlichaam besloten was; nu echter nog in mijn beste jeugd ben, aangezien de lieflijke en bevallige stralen van het bijzonder schone morgenrood van de meer dan hemelse wijsheid zijn doorgebroken? Wat meent gij, dat ik nog één keer zeg?

vermeinet ihr? Wann der Tag / der Tag der frewden/der Tag deß Herzen/
welches Morgenröhte schon vorhanden ist / der Tag auff welchen sich alle
Propheten vnnd Apostel deß Herren so hertzlich gefrewet/vnnd jhne zusehen
begehrt haben: Ja auff welchen Tag sich Abraham / Jsaac / vnnd Jacob/
sampt allen Patriarchen erfrewen werden / wie sie dann in jhren Testament-
en jhren Kindern bezeugt haben: Ja dieses wird seyn der Tag/auff welchem
wir / die wir die letzten / die ersten sein werden/zuentfahen den Groschen vom
dem Himlischen Haußvatter/vnd als dann werden die Stülle gestelt/ vnnd
werden sich darauff setzen die / die nicht angebettet hatten das Thier noch
sein Bilde / vnnd nicht genommen hatten sein Malzeichen an jhrer Stirn/
vnd auff jhrer Hand. Vnd sie werden Priester Gottes vnd Christi sein/vnd

Wanneer de dag er is; de dag van vreugde; de dag van het hart, waarvan het morgenrood reeds voorhanden is; de dag waarop zich alle profeten en apostelen des harten zich zo van harte

[12] Id.
[13] Principe van aarde en dood.
[14] "er[s/f??]en". Het origineel is hier goeddeels onleesbaar.

verheugden en die zij graag zagen[15]; ja, de dag waarop Abraham, Izaäk en Jakob zich samen met alle patriarchen zullen verheugen, waarvan zij in hun testamenten aan hun kinderen

---

[15] Vergelijk het onderstaande gedicht dat is opgenomen in de Chymische Hochzeit Christiani Rosencreutz, 1519, een van de belangrijkste Rozekruiserpublicaties.

"Dies ist der Tag, dies ist der Tag
für den, der zur Königshochzeit kommen mag.
Bist du dazu geboren,
von Gott zu Freud' erkoren,
magst auf den Berg Du gehen,
auf dem drei Tempel stehen,
und dort das Wunder sehen.

Sei wachsam,
erforsch Dich selbst bedachtsam.
Wirst Du nicht in Reinheit dich baden,
wird sicher die Hochzeit Dir schaden.
Wer sich nicht wäscht von Sünden,
den wird man zu leicht befinden."

- - -

Dit is de dag, dit is de dag
voor hem, die naar het koninklijk huwelijksfeest mag.
Ben je ertoe geboren,
vreugdevol door God verkoren,
mag je de berg opgaan,
waarop drie tempels staan,
en daar het wonder gadeslaan.

Wees waakzaam,
onderzoek jezelf bedachtzaam.
Als je je niet in reinheid baadt,
is het zeker dat het huwelijk je schaadt.
Wie de zonden niet van zich wast,
bevindt men een te lichte last.

(vertaling R.M.)

getuigd hebben; ja, dan zal dit de dag zijn waarop wij, die als laatsten de eersten zullen zijn, de munt[16] van de pater familias[17] zullen ontvangen. Dan worden de zetels geplaatst. Daar gaan diegenen op zitten, die het dier noch zijn beeltenis hebben aanbeden; en niet zijn brandmerk op hun voorhoofd en hun hand hebben genomen. Zij zullen priesters zijn van God en Christus, en duizend jaar met hem regeren. Op welke dag ik met vele anderen tot een volledig man zal ontwaken in Jezus Christus, mijn heiland.

Ik dank mijn God, door Jezus Christus, dat gij overal zijt, o gij apostolische mannen, en dat in vele landen uw geloof openbaar is geworden. God, die ik in mijn gedachten dien, is mijn getuige dat ik u altijd gedenk. En ik bid dat mij thans één ding wordt veroorloofd, namelijk dat ik tot u mag komen en uw aangezicht mag zien. Het moet niet ontkend worden, dat ik voortdurend en niet aflatend in mijn gemoed bij u woon, en daardoor in korte tijd veel van uw schatten deelachtig ben geworden. Er zouden echter onder u sommigen kunnen zijn - daar twijfel ik niet aan - die zouden kunnen menen dat mijn geringe schrijven dat aan ulieden gericht is, alleen daarom is opgesteld, om grote rijkdom of anders wel ijdele eer en andere vergelijkbare, vergankelijke begeerten te verwezenlijken. Hun antwoord ik, dat - hoewel ik

[16] "Groschen". "Eenzelfde zwartheid als met Saturnus toont ook het lood. Vandaar dat Agadimon in de Turba schrijft: 'Kook het erts tot zijn zwartheid komt. De filosofen noemen het een munt. Vermeng de delen van ons werk goed, dan zal spoedig de zwartheid wit worden, hetgeen de Saturnus der filosofen, en het lood is.' In hun boeken wordt daar veel over geschreven. Hierbij past de spreuk van Emiganus: 'Wanneer de glans van Saturnus zich in de lucht heeft geworpen, verschijnt er niets anders dan een zwartheid.'" Michael Maier, Chymisches Kabinet, Toelichting XII. De Turba betreft de Turba Philosophorum, De Bijeenkomst der Wijzen, Het LXVIIe dictum. Alchemistisch werk met dialogen, 12e eeuw n. Chr. Mogelijk eerder opgesteld door Archelaos, leraar van Socrates, 5e eeuw v. Chr.

[17] ‘vader van het gezin’.

geen grote voorraden bezit aan tijdelijke goederen - datgene wat ik dagelijks voor mijn levensonderhoud nodig heb, al te veel is. Ik probeer het geschikte oord en de geschikte gelegenheid te vinden om het weg te geven, afgestemd op mijn roeping, op grond waarvan het mij bevolen is. Want ik zoek niet de rijkdom van deze wereld, doch veeleer grote armoede, door dewelke ik - lof aan de Allerhoogste - zulk een rijkdom verkrijg, dat ik niet alleen genoeg heb in de tijd dat ik leef, doch ook anderen erin kan laten delen. Ik vraag nu echter aan u, dierlijken[18], wat meent gij: hoe kan, of zou het toch mogelijk moeten zijn, dat iemand die een hart heeft, wat boven alles staat wat in de ganse wereld is inbegrepen, zich vervolgens weer aan de nietige schepselen onderwerpt en zich op onbetamelijke wijze aan hen dienstbaar maakt? Terwijl gij, dierlijken, die niet de wijsheid Gods bezitten, toch niets anders begrijpt dan hetgeen gij kunt onderscheiden door het aan te raken en te grijpen. Ik ben dus van mening, dat - aangezien gij niets weet, noch erkent -, het ook een kenmerk moet zijn van iets anders[19]. Doch het vergaat u net als een blinde, die de mensen ertoe zou willen overhalen om te zeggen dat er geen licht is doch slechts duisternis, en wel omdat hij zelf nooit een dergelijk licht aanschouwt. Wat meent gij nu dan, gij dierlijken, wat hem voor een antwoord zou worden gegeven? Ik laat het oordeel daarover aan uzelf.

Nu wil ik mij echter tot u wenden, o gij waarde Duitse Broeders, en samen met u in deemoed en liefde genieten van al uw schatten, waarvan gij een zo grote hoeveelheid bezit en die hopelijk nooit uitgeput raken. Ja, met u van de Zesde Graad te Philadelphia, wanneer het God maar mocht behagen dat hij het mij nu toestaat. Daar zie ik van harte naar uit en ik verlang ernaar, opdat ik samen met u de vreugdevolle stem mag horen

[18] De auteur richt zich nu niet langer tot de Broeders.
[19] "müsse es mit andern also eine beschaffenheit haben”. 'Beschaffenheit' heeft vele betekenissen.

van degene die zegt[20]: "Omdat gij het woord Mijner lijdzaamheid bewaard hebt, zo zal Ik ook u bewaren uit de ure der verzoeking, die over de gehele wereld komen zal, om te verzoeken, die op de aarde wonen. Zie, Ik kom haastelijk; houd dat gij hebt, opdat niemand uw kroon neme. Die overwint, Ik zal hem maken tot een pilaar in den tempel Mijns Gods, en hij zal niet meer daaruit gaan; en Ik zal op hem schrijven den Naam Mijns Gods, en de naam der stad Mijns Gods, namelijk des nieuwen Jeruzalems, dat uit den hemel van Mijn God afdaalt, en ook Mijn nieuwen Naam."

O, welk een diepte der rijkdom en wijsheid van God. Wie kan vertellen welke werken hij allemaal voor de mensenkinderen verricht? God, gij Eeuwige en Almachtige, waarmee kan ik u danken voor al het goede dat gij mij geschonken hebt? Want zie, alles wat ik heb, is van u. Ik wil u echter danken, o God, door uzelf en door datgene wat gij mij gegeven hebt, en wil u loven in uzelf en in Jezus Christus, uw Zoon, mijn verlosser, die de ware koninklijke robijn is en de edele, lichtende karbonkel. Van deze leert men, dat hij een vurige slang is en licht geeft in de duisternis; voor alle lichamen een volkomen medicijn is; onvolmaakte metalen in het beste goud verandert; en alle ziekte, angst, nood en droefheid van de mensen wegneemt.

Zo laat dan ook, o gij wijze Broeders R.C., uw magneet[21], waarvan gijlieden in uw morgenrood[22] melding hebt gedaan, nu

---

[20] De Duitse tekst markeert het citaat niet. Omdat de tekst op een detail na de Bijbeltekst volgt, heb ik hier de versie van de Statenvertaling ingelast. Bijbel, Openbaring, 3: 10-12.

[21] Onduidelijk waar de auteur op duidt. In de Chymische Hochzeit Christiani Rosencreutz, is in De Tweede Dag sprake van een magneet. Het gaat dan om Christian Rosen Creutz die tot de koninklijke bruiloft is uitgenodigd en op weg gaat. Hij komt bij een viersprong aan, waar een magneet hem de goede kant zal optrekken.

zijn kracht bewijzen. Want kijk, hier is ijzer. Dat toont, als het door ware deemoed verpulverd is, dat het door een mes, mits het met de juiste magneet is aangeraakt, kan worden aangetrokken. Evenzo, waar uw ijzer is, ziet men niet alleen een stuk van de magneet, doch de berg zelf, die niet alleen het ijzer, doch ook hele schepen vol met allerlei goederen die ermee beslagen zijn, naar zich toetrekt[23]. O, was ik Jakob maar. Hoe graag zou ik nog zeven jaren voor de schone Rachel[24] dienen. Want als ik bedenk hoe de vorige tijd - waarvoor ik toch niets anders heb teruggekregen dan Lea, die een zeer naïef[25] gezicht had en op geen stukken na zo volmaakt was als Rachel -, zo gezwind en

---

[22] Vermoedelijk duidt de auteur op de opkomst van de Orde via de Fama Fraternitatis. Er is niet een specifiek Rozekruisergeschrift met de naam Morgenrood, maar ik acht het niet uitgesloten dat de auteur duidt op een werk van Jakob Boehme, 1575-1624, Aurora oder Morgenröte im Aufgang (Aurora, of Morgenrood in Opkomst), 1612.

[23] Vergelijk: "Men zou kunnen vragen: wat is dit toch voor een zee? Hierop antwoord ik: de Erythraeïsche of Rode Zee, die onder de Kreeftskeerkring ligt en waarin men vaak magneten vindt, zodat men er niet goed voorbij kan zeilen met schepen waar ijzer in zit. Die zinken dan namelijk en gaan te gronde." Michael Maier, Chymisches Kabinet, Toelichting XXXI, 1708.

[24] In het navolgende parafraseert de auteur uitgebreid het Bijbelse verhaal over Rachel. Daarin wordt beschreven hoe Jakob zeven dienstbare jaren doorbracht bij Laban, de vader van Rachel: een voorwaarde om haar vervolgens te mogen trouwen. Zijn aanstaande schoonvader hield zich echter niet aan zijn woord, en bood hem Rachels minder mooie zus Lea als bruid aan. Nogmaals bracht Jakob zeven jaren bij Laban in dienstbaarheid door, waarna hij eindelijk met Rachel mocht trouwen. Die bleek aanvankelijk onvruchtbaar te zijn; haar zus Lea kreeg veel kinderen. Later kreeg Rachel alsnog zelf kinderen. Bijbel, Genesis, 29: 1-35; 35: 16-20. Jeremia, 31: 15.

[25] "welche Lea doch sehr blöd von Gesicht." Het woord 'blöd' heeft in het Duits vele betekenissen, zoals 'dom', 'onnozel', maar ook 'kinderlijk' en 'onschuldig'. In de theologie is de interpretatie van het oorspronkelijke woord in de Bijbel nog steeds onderwerp van discussie. Vertaling onzeker.

alsof het een dag is, vergaan is, waarom zou ik dan niet van ganser harte nog een keer deze zeven jaren dienen vanwege die lieftallige die, hoewel zij onvruchtbaar is, toch meer kinderen zal hebben dan diegene die ze baart? Deze[26] echter is het, die daar op straat in de weg staat, die heen en weer loopt voor de poorten en bij de ingang naar de stad, onder de toren waar men in- en uitloopt. "Tot u", o gij mannen, spreekt zij, "roep ik. Tot u, o tobbende mensen[27], verhef ik mijn stem. O gij onverstandigen, neem er kennis van. O gij dommen, zorg dat uw hart verstandig wordt. Hoor mij aan, want ik wil mijn lippen vrij opendoen en vorstelijke dingen uitspreken. Want mijn keel bevlijtigt zich in de waarheid, en mijn lippen verafschuwen de goddelozen. Al mijn uitspraken zijn rechtvaardig; er zit niets kroms of verkeerds in. Ze zijn allemaal gemakkelijk te begrijpen, en eenvoudig voor hen die wetenschap verkrijgen. Neem daarom mijn straf aan als zilver, en het weten als het zuivere goud. Want wijsheid is kostbaarder dan parels. Ja, al dat waarop de mensen gericht zijn, mag er niet mee worden vergeleken. Ik heb de wijsheid spoedig bij mij wonen, en de kennis der voorzichtigheid ben ik. Bij mij is godsvrucht[28] en ik vlied het kwade. Ook trots en hovaardigheid, kwaad voornemen en een verkeerde, schadelijke mond haat ik. Bij mij is bekendmaking[29] en een klare uiting, voorzichtigheid en dapperheid. Door mijn lijden, heersen de koningen; door mij maken de vorsten rechtvaardige wetten. Ik heb mijn liefhebbers lief, en wie mij ijverig zoek, vindt mij. Ik heb welstand en eer, hartelijkheid, stand-

---

[26] Het is niet duidelijk aan wie de auteur nu refereert. In ieder geval kunnen de uitspraken wel nauwelijks aan Rachel of Lea worden toegeschreven. Het is overigens niet zeker of hij hier een citaat in de ware betekenis van het woord bedoelt te geven. Het is bovendien niet door aanhalingstekens gemarkeerd.

[27] "O ihr Arbeitseligen Menschen". 'Arbeit' heeft in het oud-Hoogduits de betekenis van 'problematisch' of 'lijdend'.

[28] "Forcht desz Herren". Ook: 'godvrezendheid'.

[29] "Anschlag".

vastigheid en gerechtigheid. Mijn vruchten gaan boven goud en edelgesteente, en mijn jaarlijkse inkomen is kostbaarder dan zilver. Ik ga de straat op der gerechtigheid en ik ga op de weg der rechtvaardigen. Ik ben genegen mijn liefhebbers rijk te maken en hun schatten te verwezenlijken. Luister daarom naar mij, o mijn zonen, want zij die acht slaan op mijn stromend water, die maak ik zalig. Hoor de waarschuwing en word wijs. Wees niet traag en lui. Hem gaat het goed, die acht op mij slaat, die voor mijn deuren waakt en zijn tent eenvoudig bij de poorten van mijn deuren heeft. En wie mij vindt, die vindt het leven. Hem overkomt de genade van het hart. Wie zich echter tegen mij keert, brengt zichzelf schade toe. En wie mij haat, die heeft de dood lief[30]."

Dit is de bevallige Rachel, met wie ik mij nu in mijn bloeiende jeugd verloofd en verbonden heb, ja, die ik hoe langer hoe meer liefheb en steeds verder achterna loop. Ik sluip achter haar aan, waar ze maar heengaat, kijk bij haar raam naar binnen en luister aan haar deur. Ik zoek een herberg nabij haar huis[31] en richt tegen haar muur mijn hut op. Het is mij een goede herberg. Mijn kinderen zullen onder haar dakje zijn en onder haar loof blijven. Daaronder word ik tegen de hitte beschut, en het is mij een plezierige woning. Dat doe ik echter, omdat ik de Heer vrees en mij graag aan Gods woord houd. Daarom heb ik haar gevonden. En zij is mij tegemoet getreden als een moeder en heeft mij ontvangen als een jonge bruid. Zij heeft mij gespijzigd met het brood des verstands, en gelaafd met het water der wijsheid. Daarvan zal ik sterk worden, zodat ik zelf kan staan. Ik zal mij aan haar blijven vasthouden, opdat ik niet te schande word. Zij zal mij verheffen boven mijn naaste, en zal mijn

[30] Hier eindigt het citaat.
[31] "Hansz". Zetfout voor "Hausz".

mond openen in de gemeente[32]. Zij zal mij kronen met vreugde en verrukking, en met een eeuwige naam begiftigen. Doch de dwazen vinden haar niet, en de goddelozen kunnen haar niet zien, want zij staat veraf van de hoovaardigen, en de huichelaars weten niets over haar. Gij echter, o waarde mannen R.C., is het gegeven, het geheimenis van het Rijk Gods te kennen, doch voor de anderen blijft het bij gelijkenissen, opdat zij het niet zien, ofschoon zij het zien; en niet begrijpen, ofschoon zij het wel horen.

Daarom gaat mijn onderdanige en deemoedige verzoek en verlangen uit naar ulieden, dat gij mijn gering te schatten schrijven zo goed mogelijk op- en aanneemt, en daarbij meer de christelijke broederliefde en bedoeling, dan het sierlijke woord[33] aanziet en afweegt. Wat echter mijn naam betreft, en vervolgens het oord waar ik mij op dit moment ophoud, heb ik die om bepaalde redenen niet vermeld. Doch aan ulieden zijn die genoegzaam geopenbaard, aan wie de gedachten van alle mensen niet verborgen zijn.

Gijlieden moet echter tevens weten, dat ik behalve God mijn beste en vertrouwdste vriend in Straatsburg heb wonen, die mij weliswaar aanvankelijk zeer tegenstond en op wie ik tegen was. Nu echter is hij mij zeer gehoorzaam, en doet kennen dat hij te allen tijde tot mijn dienst is. Daardoor kunt gijlieden zelf, mondeling via een bericht van mijn kant, genoegzaam over hem vernemen. Voor zover het ulieden mocht behagen een schriftelijk antwoord te laten uitgaan, kan dat door u naar mij langs alle kanalen worden toegestuurd, waarvan dan het aanschrift is: I.I.W., de schilderkunst toegedaan, doch nog ongehuwd. Ik

---

[32] "Gemeine". Ik acht hier de term 'gemeente' wel passend; in de context van het schutblad echter is 'graad' beter, zoals ik al had aangegeven.

[33] "W[?]t". Het werk is hier vrijwel onleesbaar, maar de context maakt het duidelijk. Vertaling onzeker.

wacht dus in troostrijke hoop af, of ulieden op grond van de u aangeboren goedheid en vriendelijkheid mij wederom een antwoord wilt laten ervaren en toekomen. Neem daarom mij, arme, op in het innige gebed van ulieden. Ik verzoek de Allerhoogste vanuit de grond van mijn hart, dat hij het goede wat zijn barmhartigheid in mij gezaaid heeft, laat opkomen. Moge het naar zijn goddelijke wil in mij honderd-, zestig- of eventueel dertigvoudig vrucht geven. Alleen hem zij lof, prijs, eer en dank gezegd, nu en in alle eeuwigheid, amen.

De ulieden van harte toegenegen

B.I.C.

EINDE